

ROSJA
ADAMA MICKIEWICZA

ORAZ
JEGO POLSKICH
I ROSYJSKICH PRZYJACIÓŁ

Svetlana Pavlenko

ROSJA
ADAMA MICKIEWICZA
ORAZ
JEGO POLSKICH
I ROSYJSKICH PRZYJACIÓŁ

Recenzenci
prof. dr hab. Józef Bachórz
prof. dr hab. Krzysztof Trybuś

Redaktor Wydawnictwa
Małgorzata Kaczmarek

Projekt okładki i stron tytułowych
Jakub Kozak

Na okładce wykorzystano reprodukcję obrazu
Grigorija Czerniecowa *Parada ku czci zakończenia działań wojennych w Polsce,
6 listopada 1831 roku na Carskim Ługu*, 1837 r., ze zbiorów Muzeum Rosyjskiego
w Sankt Petersburgu (na prawach wolnego dostępu – domena publiczna)

Skład i łamanie
Michał Janczewski

Publikacja sfinansowana z działalności statutowej
Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego
w ramach grantu dla młodych naukowców i uczestników studiów doktoranckich

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-676-0

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP · 7

ROZDZIAŁ 1

Stolica carów. Petersburg w *Ustępie*
III części *Dziadów* · 23

Droga w pustkę · 25

„Już z dala widno, że stolica...” · 32

Nekropolis. Powódź w dziejach i symbolice Petersburga · 52

ROZDZIAŁ 2

Postać cara w III części *Dziadów*
Adama Mickiewicza · 73

Twarze rosyjskiego cara · 74

Motyw carobójstwa w III części *Dziadów* a tradycja dekabrystowska · 112

ROZDZIAŁ 3

Rosja filomatów i filaretów · 139

Moskwa – Petersburg. Obrazy dwóch stolic
w filomackiej korespondencji zesłańczej · 140

Przestrzeń Uralu i Syberii w oczach Tomasza Zana · 166

ROZDZIAŁ 4

„Czy znasz mych druhów,
których tak kochałem...” · 199

- Petersburg w oczach rosyjskich przyjaciół Mickiewicza · 203
Syberia Aleksandra Bestużewa · 226
Inorodiec w spojrzeniu Michała i Mikołaja Bestużewów · 251

ZAKOŃCZENIE · 265

PODZIĘKOWANIA · 270

LITERATURA · 271

NOTA BIBLIOGRAFICZNA · 292

SUMMARY

Russia of Adam Mickiewicz
and his Polish and Russian friends · 293

РЕЗЮМЕ

Россия Адама Мицкевича
и его польских и русских друзей · 296